

**REGELS EN RICHTLIJNEN VAN DE EXAMENCOMMISSIE VAN DE
BACHELOROPLEIDING**

LIFE SCIENCE & TECHNOLOGY

2024-2025

zoals bedoeld in art. 7.12b lid 3 van de WHW

Laatstelijk gewijzigd op: 03 juli 2024

Inhoud

Hoofdstuk 1.	Algemene bepalingen	3
Hoofdstuk 2.	Instelling, taken en werkwijze van de examencommissie.....	5
Hoofdstuk 3.	Aanwijzing examinatoren	8
Hoofdstuk 4.	Toetsen.....	9
Hoofdstuk 5.	Examens en getuigschriften.....	16
Hoofdstuk 6.	Fraude	20
Hoofdstuk 7.	Het bindend studieadvies (BSA).....	23
Hoofdstuk 8.	Klachten, bezwaren en beroepen.....	24
Hoofdstuk 9.	Jaarlijkse verslaglegging.....	25
Hoofdstuk 10.	Slotbepalingen	26

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1.1. Toepasselijkheid

Deze regels en richtlijnen zijn van toepassing op de tentamens en examens van de bacheloropleiding Life Science & Technology, hierna te noemen: de opleiding. Deze opleiding is een gezamenlijke opleiding van de Universiteit Leiden en de Technische Universiteit Delft.

Artikel 1.2. Begripsbepaling

examinandus:	degene die zich onderwerpt aan een tentamen of examen;
bachelor eindproject:	eindwerk van de opleiding, afgesloten met een eindwerkstuk en openbare mondelinge presentatie;
eerste beoordelaar:	de examinerator die het bachelor eindproject begeleidt, het eindwerkstuk als eerste leest en beoordeelt, de openbare presentatie bijwoont en beoordeelt;
tweede beoordelaar:	de examinerator die (als tweede) het bachelor eindwerkstuk leest en beoordeelt, de openbare presentatie bijwoont en beoordeelt;
derde beoordelaar:	door de examencommissie aangewezen derde examinerator in geval eerste en tweede beoordelaar niet tot een eensluidend oordeel over het bachelor eindproject kunnen komen;
fraude:	elk handelen (met inbegrip van het plegen van plagiaat), dat het op de juiste wijze vormen van een oordeel over de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student geheel of gedeeltelijk onmogelijk maakt, wordt als fraude in de zin van artikel 7.12b van de wet beschouwd. Hierin is ook begrepen het voornemen dan wel aanzetten tot dit handelen en het nalaten van een handeling;
instellingsbestuur:	het faculteitsbestuur van de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen, Universiteit Leiden en de decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen van de Technische Universiteit Delft;
OER:	de door het instellingsbestuur vastgestelde onderwijs- en examenregeling van de opleiding;
online proctoring:	elke vorm van online toezicht (surveillance) bij online tentamens met als doel fraude tegen te gaan;
surveillant:	degene die door of namens het instellingsbestuur is belast met het feitelijke toezicht zowel fysiek als online, op de orde tijdens een tentamen;
tentamen:	een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student met betrekking tot een bepaalde onderwijseenheid, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (overeenkomstig artikel 7.10 van de wet). Het onderzoek kan zowel schriftelijk, mondeling als digitaal, of een combinatie hiervan, plaatsvinden. Een tentamen kan uit meerdere deeltentamens bestaan. Uitsluitend aan een tentamen zijn studiepunten verbonden. Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de door de examencommissie bepaalde werkwijze voor de kwaliteitsborging van tentamens en examens;
de wet:	de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW).
AI-software:	artificiële of kunstmatige intelligentie (AI) is de intelligentie waarmee

machines, software en apparaten zelfstandig keuzes maken. Onder AI-software vallen chatbots zoals ChatGPT

Voor de overige in deze regels en richtlijnen voorkomende begrippen, hebben de begrippen de betekenis die de WHW of de onderwijs- en examenregeling van de opleiding daaraan verbindt.

Hoofdstuk 2. Instelling, taken en werkwijze van de examencommissie

Artikel 2.1. Instelling Examencommissie

- 2.1.1. De examencommissie wordt aangesteld door het instellingsbestuur.
- 2.1.2. De examencommissie bestaat uit tenminste drie leden en maximaal vijf leden. De examencommissie heeft bij voorkeur een oneven aantal leden.
- 2.1.3. Het instellingsbestuur benoemt de leden op basis van hun deskundigheid.
- 2.1.4. Ten minste één lid is als docent verbonden aan de opleiding. Er wordt gestreefd naar een gelijke verdeling van uit de TU Delft en uit de Universiteit Leiden afkomstige docenten.
- 2.1.5. De examencommissie heeft ten minste één lid afkomstig van buiten de desbetreffende opleiding.
- 2.1.6. Het lidmaatschap is onverenigbaar met het lidmaatschap van:
 - het instellingsbestuur;
 - het bestuur van de opleiding;
 - het college van beroep voor de examens;
 - de opleidingscommissie.
- 2.1.7. Geen van de leden van de examencommissie draagt financiële verantwoordelijkheid voor de opleiding.
- 2.1.8. Alvorens het instellingsbestuur tot benoeming van een lid overgaat, hoort het de leden van de desbetreffende examencommissie. De leden van de examencommissie maken hun mening binnen dertig werkdagen bekend bij het instellingsbestuur. Indien een lid geen gebruik heeft gemaakt van het recht te worden gehoord, dan wordt dat lid geacht geen bezwaar te maken tegen de voorgenomen benoeming. Indien een meerderheid van de leden van de examencommissie bezwaar maakt tegen de voorgenomen benoeming, dan legt het instellingsbestuur de leden van de examencommissie een gewijzigd voorstel voor.
- 2.1.9. Leden van de examencommissie worden voor drie jaar benoemd. Een lid mag éénmaal worden herbenoemd. Na zes jaar wordt het lidmaatschap van de examencommissie beëindigd, tenzij er gewichtige redenen zijn om toch te kiezen voor een verlenging van een jaar. Dit mag maximaal éénmaal gebeuren. Na zeven jaar stopt het lidmaatschap van de examencommissie.
Elke benoeming wordt schriftelijk vastgelegd in een benoemingsbrief met vermelding van zittingsduur en expertise.
- 2.1.10. De studieadviseur van de opleiding is adviseur van de examencommissie.

Artikel 2.2. Benoeming van de voorzitter en secretaris

- 2.2.1. De examencommissie benoemt een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter.
- 2.2.2. Aan de examencommissie kan een (ambtelijk) secretaris worden toegewezen.

Artikel 2.3. Taken en bevoegdheden van de examencommissie

- 2.3.0. De examencommissie is het orgaan dat de opdracht heeft op objectieve en deskundige wijze vast te stellen of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad.
- 2.3.1. Onverminderd de wet en de daarop gebaseerde regelgeving heeft de examencommissie voorts in ieder geval tot taakopdracht:
 - a. het borgen van de kwaliteit van de tentamens en examens;
 - b. het dragen van de verantwoordelijkheid voor het borgen van de kwaliteit van de organisatie en de procedures rondom tentamens en examens;
 - c. het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling om de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast

- te stellen (onder meer de zak- slaagregeling);
- d. indien de examencommissie daarvoor het meest in aanmerking komt, het verlenen van toestemming aan een student om een door die student samengesteld programma als bedoeld in artikel 7.3d van de wet te volgen, waarvan het examen leidt tot het verkrijgen van een graad, waarbij de examencommissie tevens aangeeft tot welke opleiding van de instelling dat programma wordt geacht te behoren voor de toepassing van de wet;
 - e. het verlenen van vrijstelling voor het afleggen van één of meer tentamens op een van de gronden die zijn vermeld in de OER;
 - f. het al dan niet onder oplegging van vervangende eisen verlenen van vrijstelling van de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen;
 - g. het in voorkomende gevallen verlengen van de in de OER bepaalde geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens;
 - h. het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen mondeling, schriftelijk of op een andere wijze wordt afgelegd, in afwijking van hetgeen daarover in de OER is geregeld;
 - i. het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen in openbaarheid wordt afgenomen, in afwijking van hetgeen daarover in de OER is geregeld;
 - j. het goedkeuren in individuele gevallen van de keuze van vakken die tot de opleiding behoren;
 - k. het namens het instellingsbestuur uitbrengen van het (bindend) studieadvies als bedoeld in artikel 7.8b van de wet en de Wijze van uitvoering Bindend Studieadvies van de TU Delft;
 - l. het uitreiken van een getuigschrift als bedoeld in artikel 7.11, tweede lid, van de wet ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd;
 - m. het afgeven van een verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door betrokkene met goed gevolg zijn afgelegd in geval een student meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd doch aan wie geen getuigschrift als bedoeld onder m kan worden uitgereikt;
 - n. het nemen van maatregelen en het opleggen van sancties indien een student of extraneus fraudeert of plagiaat pleegt.

Artikel 2.4. Werkwijze

- 2.4.1. De examencommissie beslist bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking der stemmen geeft het oordeel van de voorzitter de doorslag.
- 2.4.2. De examencommissie kan haar leden dan wel anderen die daarvoor gezien hun functie in aanmerking komen, schriftelijk mandateren tot het nemen van bepaalde besluiten. De examencommissie kan de gemandateerde instructies geven ter zake van de uitoefening van de gemandateerde bevoegdheid.
- 2.4.3. De gemandateerde neemt besluiten op basis van de OER, de onderhavige Regels en Richtlijnen en eerder gevormd beleid. De gemandateerde personen dan wel instanties leggen verantwoording af over hun handelen. Er wordt vastgelegd hoe deze verantwoording plaatsvindt. Bij afwijkingen van eerder gevormd beleid beslist de gehele examencommissie.
- 2.4.4. De examencommissie heeft in ieder geval het volgende vastgelegd:
 - a. de samenstelling van de examencommissie;
 - b. de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, overige leden en de (ambtelijk) secretaris;
 - c. taken die gemandateerd worden en aan welke functionaris die taken zijn gemandateerd, inclusief wijze van verantwoording over besluitvorming;
 - d. vergaderfrequentie, openbaarheid en geheimhouding;

- e. wijze van verslaglegging en archivering van vergaderingen en besluiten;
- f. interne werkwijze ten aanzien van:
 - aanwijzing examinatoren;
 - borging kwaliteit van tentamens;
 - aanvragen vrijstelling;
 - fraude;
 - BSA;
 - beoordeling samenstelling individuele minoren.
 - Besluit studievoortgang (MoMi)
- g. registratie van de handtekeningen van de leden van de examencommissie.

Hoofdstuk 3. Aanwijzing examinatoren

- 3.1.1. Voor de aanvang van elk studiejaar en verder zo vaak als dat noodzakelijk is wijst de examencommissie voor het afnemen van tentamens verbonden aan elk van de vakken van de opleiding en het vaststellen van de uitslag daarvan examinatoren aan en maakt dit schriftelijk aan de examinatoren bekend.
- 3.1.2. Een examiner is lid van de wetenschappelijke staf, in vaste dienst of aangesteld op een academic career track positie, in dienst van de instelling en verantwoordelijk voor een deel van het onderwijs van de opleiding. In uitzonderlijke gevallen kunnen ook leden van de technische staf in vaste dienst van de instelling tot examiner worden benoemd.
- 3.1.3. Een examiner beschikt over vakdeskundigheid en toetsdeskundigheid overeenkomstig de eisen voor kwaliteitsborging genoemd in Artikel 4.2.
- 3.1.4. De examencommissie kan meer dan één examiner voor een tentamen aanwijzen.
- 3.1.5. De examencommissie kan externe examinatoren aanwijzen. Zij vergewist zich ervan dat deze examinatoren voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. De externe examinatoren ontvangen een aanstellingsbrief van de examencommissie waarin vermeld staat dat zij zijn aangewezen als externe examiner en voor het afnemen van welk tentamen zij aangewezen zijn.
- 3.1.6. De examencommissie maakt de aangewezen examinatoren bekend aan de studenten en betrokken medewerkers. De bekendmaking gebeurt door publicatie in de digitale studiegids van de opleiding.
- 3.1.7. De examencommissie kan de aanwijzing om gewichtige redenen ongedaan maken.
- 3.1.8. De examinatoren verstrekken de examencommissie de gevraagde inlichtingen.

Hoofdstuk 4. Toetsen

Artikel 4.1. Vorm van de tentamens

- 4.1.1. De vorm van de tentamens is vastgelegd in de OER. In bijzondere gevallen kan de examencommissie in overleg met de examiner besluiten dat het tentamen in een andere vorm dan aangegeven zal plaatsvinden. De examencommissie maakt ten minste 25 werkdagen voor het afnemen van het tentamen via de studiegids bekend op welke wijze deze zal worden afgenomen, tenzij als gevolg van noodverordeningen de datum niet eerder dan 5 dagen vooraf kan worden medegedeeld.
- 4.1.2. De examencommissie kan op gemotiveerd verzoek van de examinandus toestaan dat een tentamen op andere wijze wordt afgelegd dan in de OER is vastgelegd, onder meer in geval van een functiestoornis. Na advies van de studieadviseur beslist de examencommissie, in overleg met de examiner, binnen tien werkdagen na ontvangst van het verzoek.
- 4.1.3. De voorwaarden waaronder deeltentamens elkaar kunnen compenseren zijn als volgt:
 - a. Indien een tentamen in de vorm van theoretische deeltentamens wordt afgelegd, dient voor elk onderdeel ten minste het cijfer 5,0 te worden behaald.
 - b. Voor studieonderdelen die bestaan uit een theoretisch en een practicumgedeelte is geen onderlinge compensatie mogelijk en dienen beide met een voldoende te worden afgesloten (deelcijfer groter of gelijk 5,5).
 - c. Voor studieonderdelen die bestaan uit meerdere praktische onderdelen die afzonderlijk beoordeeld worden, dient voor alle onderdelen ten minste het cijfer 5,0 te worden behaald.

Artikel 4.2. Kwaliteitsborging van tentamens

- 4.2.1. Elk tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
- 4.2.2. De vragen en opgaven van een tentamen zijn duidelijk en ondubbelzinnig en bevatten voldoende aanwijzingen voor de vereiste detaillering van de antwoorden.
- 4.2.3. Het tentamen is geschikt en dient uitsluitend om te onderzoeken of de student de kwaliteiten heeft verworven die van tevoren als doel van het betrokken vak zijn vastgesteld en die zijn vastgelegd in de digitale studiegids.
- 4.2.4. Het tentamen is zo specifiek dat alleen de studenten die de stof voldoende beheersen deze goed kunnen beantwoorden. Het tentamen is afgestemd op het niveau van het vak.
- 4.2.5. De vragen en opgaven van het tentamen zijn evenwichtig gespreid over de examenstof.
- 4.2.6. De vragen en opgaven van het tentamen hebben uitsluitend betrekking op de van tevoren bekendgemaakte examenstof. Voor studenten is het vooraf duidelijk hoe en waarop ze beoordeeld worden.
- 4.2.7. De vragen en opgaven van een tentamen worden door tenminste twee examinatoren ontworpen (vier-ogenprincipe).
- 4.2.8. De duur van elk tentamen wordt vooraf bekend gemaakt en is zodanig dat de examinandus redelijkerwijs voldoende tijd heeft om de vragen te beantwoorden en/of de opgaven te maken.
- 4.2.9. De beoordeling van schriftelijke (deel)tentamens geschiedt aan de hand van tevoren schriftelijk vastgestelde en eventueel naar aanleiding van het te beoordelen werk bijgestelde normen.
- 4.2.10. De beoordeling van practica (inclusief projecten) geschiedt op grond van een schriftelijk verslag van het desbetreffende practicum, de bij het practicum getoonde vaardigheden, en/of een mondelinge presentatie over de resultaten van het praktisch werk.
- 4.2.11. De examiner controleert geschreven teksten, zoals (practicum/project)verslagen, (eind)werkstukken, onderzoekopdrachten, op plagiaat. De examiner kan daarbij gebruik maken van een plagiaatscanner.

- 4.2.12. De examiner verstrekt desgevraagd van het door hem/haar afgenomen schriftelijk tentamen of schriftelijke toets een exemplaar met de gestelde vragen en opgaven aan de examencommissie.
- 4.2.13. De examencommissie beoordeelt steekproefsgewijs de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de tentamens. De bevindingen van de commissie worden besproken met de betrokken examiner of examinatoren.
- 4.2.14. Daarnaast kan de examencommissie een onderzoek instellen naar de validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en bruikbaarheid van het tentamen wanneer evaluaties of resultaten hiertoe aanleiding geven.
- 4.2.15. Bij de in 4.2.13 en 4.2.14 bedoelde beoordeling kan de examencommissie zich laten bijstaan door deskundigen.
- 4.2.16. De examencommissie borgt de kwaliteit van de wijze waarop de organisatie van de tentamens (inclusief surveillance), fysiek of online, wordt uitgevoerd en besteedt daarbij aandacht aan de volgende onderdelen:
 - Of er voldoende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat er tijdens het tentamen wordt gefraudeerd,
 - Of de identiteit van de student die het tentamen aflegt geverifieerd kan worden,
 - Of bevestigd kan worden of het tentamen binnen de gestelde termijn is afgerond.

Artikel 4.3. Toegangseisen voor tentamens en praktische oefeningen

- 4.3.1. De examiner vergewist zich ervan dat is voldaan aan de voorwaarden voor toelating tot het tentamen die in de OER zijn vastgelegd dan wel voortvloeien uit de wet of een universitaire regeling.
- 4.3.2. De opleiding kent voorwaarden voor deelname en beoordeling van het bachelor eindproject. Deze zijn beschreven in de OER.
- 4.3.3. De opleiding kent aanvullende voorwaarden met betrekking tot voorkennis voor deelname aan vakken, tentamens of praktische oefeningen. Deze zijn beschreven in de digitale studiegids.
- 4.3.4. In afwijking van het bepaalde in de OER kan de examencommissie in uitzonderlijke gevallen op gemotiveerd verzoek van de examinandus toestaan dat een tentamen wordt afgelegd voordat aan de daaraan voorafgaande eisen is voldaan. In dat geval wordt een bewijs dat het tentamen met goed gevolg is afgelegd pas verstrekt nadat alsnog is voldaan aan de toegangseisen.
- 4.3.5. Een verzoek als bedoeld in 4.3.4 wordt alleen behandeld indien het vergezeld gaat van een studieplan waaruit blijkt welke tentamens de student voornemens is af te leggen en aan welke voor de opleiding relevante extra-curriculaire activiteiten en door het College van Bestuur erkende nevenactiviteiten hij voornemens is deel te nemen.
- 4.3.6. De opleiding kent voorwaarden voor deelname aan hertentamens.
 - a. Elk cijfer, voldoende of onvoldoende, kan onbeperkt worden herkanst;
 - b. Voor studenten die zijn gestart met de opleiding in 2019 of eerder geldt dat na het met goed gevolg afgelegde propedeuse-examen vakken uit het eerste jaar van de opleiding niet meer kunnen worden herkanst;
 - c. Verzoeken voor een extra herkansing buiten de twee reguliere tentamen-gelegenheden die op jaarbasis worden aangeboden, worden alleen behandeld na tussenkomst van en met een advies van de studieadviseur.

Artikel 4.4. Data van de tentamens

- 4.4.1. Voor zover die niet in de OER zijn vastgelegd, worden de data waarop tentamens schriftelijk worden afgenomen uiterlijk een maand voor aanvang van het studiejaar namens de examencommissie vastgesteld en bekendgemaakt door de opleiding, tenzij als gevolg van noodverordeningen de datum niet eerder dan 5 dagen vooraf kan worden medegedeeld.

- 4.4.2. Van het bepaalde in 4.4.1 kan slechts worden afgeweken in geval van overmacht, na ontvangen advies van de opleidingscommissie en indien belangen van studenten daardoor redelijkerwijs niet worden geschaad.
- 4.4.3. Bij de vaststelling van de tijdstippen, bedoeld in 4.4.1, wordt voorkomen dat (deel)tentamens tegelijkertijd worden afgenomen. Van het bepaalde in 4.4.1 kan worden afgeweken indien de belangen van de studenten daardoor redelijkerwijze niet worden geschaad.
- 4.4.4. De data voor mondelinge tentamens worden vastgesteld door de examinerator, indien mogelijk in goed overleg met de examinandus.
- 4.4.5. Het bepaalde in 4.4.4 is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op toetsingen die anders dan schriftelijk of mondeling worden afgenomen.

Artikel 4.5. Aanmelding en terugtrekking studieonderdelen en tentamens

- 4.5.1. Een tentamen kan alleen worden afgelegd of het resultaat daarvan beoordeeld nadat de student zich voor deelname heeft aangemeld op een wijze die is vastgelegd in de OER.
- 4.5.2. In geval van overmacht, waarbij geen tijdige aanmelding heeft plaatsgevonden, gelden de door de instellingen vastgestelde procedures. In bijzondere gevallen, is de studieadviseur gemandateerd om toe te staan dat wordt afgeweken van wat op grond van 4.5.1 is bepaald aangaande de uiterste datum en de wijze van aanmelding.
- 4.5.3. Terugtrekking voor een tentamen is alleen mogelijk via de in de OER vastgelegde procedure.
- 4.5.4. Als een examinandus die zich heeft aangemeld, en zich niet heeft teruggetrokken, het tentamen niettemin niet aflegt, dan wel een opdracht niet op tijd inlevert, dan wordt het resultaat van het tentamen aangeduid als "nv" (niet verschenen) tenzij er sprake was van overmacht, ter beoordeling en vaststelling door de examencommissie.
- 4.5.5. Aanmelding voor de practica van het tweede jaar is noodzakelijk. Deze vindt plaats via de in de OER vastgelegde procedure tenminste acht weken voor aanvang van het betreffende practicum.
- 4.5.6. Terugtrekking voor een practicum is mogelijk tot vier weken voor aanvang van het practicum via de door de opleiding aangegeven procedure.
- 4.5.7. Aanmelding voor het Bachelor eindproject vindt plaats voor aanvang van het Bachelor eindproject bij de TNW-eindprojecten administratie van de TU Delft via een daartoe geëigend aanmeldingsformulier.
- 4.5.8. Aanmelding voor een thematische minor bij de Universiteit Leiden of de TU Delft vindt plaats via de door de betreffende opleiding aangewezen weg en periode.

Artikel 4.6. Het afnemen van de tentamens en de orde tijdens de tentamens

- 4.6.1. Het instellingsbestuur draagt er zorg voor dat ten behoeve van de schriftelijke tentamining zo nodig surveillanten worden aangewezen die erop toezien dat het tentamen in goede orde verloopt. Surveillanten opereren onder de eindverantwoordelijkheid van de betrokken examinerator volgens vooraf vastgelegde en hen bekende procedures. Studenten dienen gedurende het gehele tentamen onder surveillance te staan; tenzij vooraf anders bepaald door de examinerator.
- 4.6.2. De examinandus dient zich op verzoek van of vanwege de examinerator deugdelijk te legitimeren door middel van zijn of haar LU card, campuskaart of wettig legitimatiebewijs. Bij tentamens die online op afstand worden afgenomen geldt het inloggen met het universitaire account samen met een door de examinandus voorafgaand aan het tentamen volledig ingevulde 'Verklaring Eigen Werk' als legitimatie.
- 4.6.3. Examinandi worden tot uiterlijk 30 minuten na de vastgestelde aanvangstijd toegelaten tot de ruimte waarin het tentamen schriftelijk wordt afgenomen en kunnen niet eerder dan 30 minuten na de vastgestelde aanvangstijd van het tentamen het afleggen daarvan beëindigen, tenzij de examinerator daarvoor toestemming geeft.

- 4.6.4. In afwijking van het bepaalde in 4.6.3. kan de examinator bij digitale tentamens die op afstand, of gelijktijdig op meerdere locaties worden afgenomen, besluiten dat de tijd waarin studenten nog worden toegelaten tot de (digitale) ruimte waarin het tentamen wordt afgenomen, ook minder kan bedragen dan 30 minuten na de vastgestelde aanvangstijd. In dat geval informeert de examinator de studenten minimaal 14 dagen tevoren over de uiterlijke starttijd. De student neemt bij inlogproblemen direct contact op met de examinator. De examinator informeert de studenten vooraf over hoe zij tijdens het 'online tentamen op afstand' contact met haar/hem kunnen leggen.
- 4.6.5. Communicatieapparatuur, waaronder mobiele telefoons, smart watches en smart phones, dient gedurende het afnemen van het tentamen te zijn uitgeschakeld. Andere elektronische apparatuur mag uitsluitend worden gebruikt met expliciete toestemming van de examinator, afgegeven voor aanvang van het tentamen.
- 4.6.6. Indien bij een tentamen het gebruik van hulpmiddelen is toegestaan (rekenmachines e.d.), dienen deze te voldoen aan de door de examinator te bepalen maximummogelijkheden. Programmeerbare rekenmachines zijn in het algemeen niet toegestaan.
- 4.6.7. Bij schriftelijke tentamens die online op afstand zijn afgenomen kan/kunnen de examinator(en) of surveillant(en) na afloop, al dan niet steekproefsgewijs, de studenten onderwerpen aan een korte niet-beoordeelde mondelinge toets om de authenticiteit van het gemaakte werk te verifiëren. Een dergelijke toets wordt afgenomen in het bijzijn van een getuige, of deze wordt opgenomen. Studenten worden voorafgaand aan het tentamen geïnformeerd over of en tot hoeveel dagen na het tentamen een dergelijke mondelinge authenticiteitscheck kan plaatsvinden.
- 4.6.8. De examinandus is verplicht de aanwijzingen van de examencommissie dan wel de examinator die voor de aanvang van het tentamen zijn gepubliceerd, alsmede aanwijzingen die tijdens en onmiddellijk na afloop van het tentamen worden gegeven, onverwijld op te volgen.
- 4.6.9. Indien de examinandus de orde verstoort, krijgt hij of zij een waarschuwing. Indien de examinandus de orde blijft verstoren, kan hij of zij uitgesloten worden van verdere deelname aan het tentamen. De examinator of surveillant verzoekt de student de zaal dan wel de online tentamenomgeving te verlaten en de examinator maakt dan een proces verbaal op. De examinator stelt de examencommissie onverwijld in kennis van deze maatregel. De uitsluiting heeft tot gevolg dat geen uitslag voor het tentamen wordt vastgesteld tot de examencommissie een uitspraak heeft gedaan. Voordat de examencommissie een besluit neemt, stelt deze de examinandus in de gelegenheid te worden gehoord.
- 4.6.10. Voor tentamens die online worden afgenomen kan het instellingsbestuur, op advies van de betreffende examencommissie, besluiten om online proctoring (d.w.z. indien er sprake is van opname en tijdelijke opslag van audio- en videomateriaal) in een opleiding toe te staan.
- 4.6.11. Online proctoring moet plaatsvinden volgens de regeling 'online proctored tentamen' van de TU Delft of de Universiteit Leiden.
- 4.6.12. De examinator vraagt toestemming aan de examencommissie voor het toepassen van online proctoring.
- 4.6.13. Een examinator dient de inzet van online proctoring uiterlijk 14 dagen voor het tentamen met de studenten te communiceren.

Artikel 4.7. Orde tijdens laboratoriumpractica

- 4.7.1. De desbetreffende practicumleiding, benoemd als examinator, zorgt ervoor dat ten behoeve van de practicumproeven zo nodig assistenten worden aangewezen, die erop toezien dat het practicum in goede orde verloopt.
- 4.7.2. De examinandus dient zich op verzoek van of vanwege de examinator deugdelijk te

- legitimeren door middel van diens LU-card, campuskaart of wettig legitimatiebewijs.
- 4.7.3. De examinandus is verplicht de aanwijzingen van de examencommissie dan wel van de practicumleiding die voor of tijdens het practicum worden gegeven onverwijld op te volgen.
- 4.7.4. Indien de examinandus de orde verstoort, krijgt deze een waarschuwing. Indien de student de orde blijft verstoren, kan de examiner de student verzoeken de practicumzaal te verlaten en kan de student worden uitgesloten van verdere deelname aan het desbetreffende practicum. De examiner maakt een proces verbaal op. De uitsluiting heeft tot gevolg dat geen beoordeling van het practicum wordt vastgesteld tot de examencommissie een uitspraak heeft gedaan. De examiner stelt de examencommissie onverwijld in kennis van deze maatregel. Voordat de examencommissie een besluit tot uitsluiting neemt, stelt zij de examinandus in de gelegenheid te worden gehoord.

Artikel 4.8. Mondelinge tentamens

- 4.8.1. Mondeling wordt niet meer dan één examinandus tegelijk getentamineerd.
- 4.8.2. Het tentamen is openbaar, tenzij de examiner, gehoord de examinandus, anders beslist.
- 4.8.3. Het afnemen van het tentamen wordt bijgewoond door een tweede examiner. Deze maakt tijdens het tentamen korte notities, dat wil zeggen dat puntsgewijs wordt vermeld welke onderwerpen aan de orde komen, waarbij wordt aangegeven of de student deze onderwerpen voldoende beheerst. Is bij het mondelinge tentamen slechts één examiner aanwezig, dan worden zowel notities als een geluidsopname gemaakt. De geluidsopname wordt ten minste twee jaar bewaard.

Artikel 4.9. Vaststelling en bekendmaking van de uitslag van het tentamen

- 4.9.1. De examinandus ontvangt van de door de examencommissie aangewezen examiner of examinatoren een digitaal bewijsstuk van de uitslag van het beoordeelde tentamen.
- 4.9.2. Een resultaat wordt aangegeven met een cijfer, een V (voldaan), of een O (onvoldoende). Een NV (niet verschenen), wordt genoteerd wanneer een opdracht niet op tijd is ingeleverd of de student niet is verschenen. Een NVD (niet-voldaan) wordt berekend door Osiris. Een VR (vrijstelling) wordt gegeven door de examencommissie.
- 4.9.3. De beoordeling van een tentamen c.q. practicum (totaalcijfer) wordt uitgedrukt in een cijfer van 1 tot en met 10, waarbij ook halve cijfers mogen worden gebruikt, m.u.v. 5,5. Indien het rekenkundig gemiddelde van gemaakt tentamenwerk $<5,50$ is dan wordt dit afgerond naar 5,0. Indien het rekenkundig gemiddelde van gemaakt tentamenwerk $\geq 5,50$ is dan wordt dit afgerond naar 6,0. De woordelijke beoordeling 'gevolgd' of 'voldaan' geeft aan dat de student met voldoende resultaat heeft deelgenomen aan het desbetreffende tentamen(onderdeel) of het desbetreffende practicum. Bij deeltentamens mogen cijfers op één decimaal nauwkeurig worden toegekend.
- 4.9.4. Het tentamen is met goed gevolg afgelegd indien de uitslag 6 of hoger is.
- 4.9.5. In afwijking van de voorgaande leden 4.9.22 en 4.9.43 kan de examiner volstaan met de beslissing of de examinandus al dan niet aan de tentameneisen heeft voldaan.
- 4.9.6. De resultaten van tentamens behaald aan een andere Nederlandse universiteit worden overgenomen, zoals ze zijn gegeven afgerond op hele/halve cijfers, waarbij de betekenis die door de andere opleiding aan deze cijfers is toegekend, wordt overgenomen. Een resultaat van 5,5 waarvoor geen studiepunten zijn toegekend, wordt geregistreerd als een onvoldoende (5,0). Indien er studiepunten zijn toegekend aan een vak dat is beoordeeld met een 5,5, wordt dit resultaat geregistreerd als een voldoende (6,0).
- 4.9.7. De conversie van in het buitenland behaalde resultaten wordt per individueel geval door de examencommissie bepaald. Daartoe dient een door de bevoegde instantie afgegeven in de Engelse taal opgestelde verklaring te worden overlegd waarop het betreffende onderdeel of de betreffende onderdelen staan vermeld met naam en voor zover van toepassing vakcode, de elders daaraan toegekende normuren studielast (studiepunten),

- het resultaat, de datum waarop het resultaat werd behaald en de datum waarop de verklaring werd opgesteld. De ambtelijk secretaris van de examencommissie is gemandateerd om de conversie te bepalen.
- 4.9.8. Indien een tentamen uit deeltentamens bestaat wordt ten behoeve van de eindbeoordeling van het gehele tentamen het gewogen gemiddelde van de deeltentamens rekenkundig afgerond tot een geldig eindcijfer zoals beschreven in 4.9.23.
- 4.9.9. De datering van een schriftelijk of mondeling tentamen is gelijk aan de dag waarop het is afgenomen.
- 4.9.10. De datering van een practicum of project is gelijk aan de datum waarop het definitieve verslag is ingeleverd of de mondelinge eindpresentatie is gehouden. De laatste dag waarop een practicum plaatsvond wordt gehanteerd als datering indien er geen sprake is van een verslag of mondelinge presentatie.
- 4.9.11. Indien een student na deelname aan een tentamen deelneemt aan een herkansingsgelegenheid, of aan een reguliere tentamenmogelijkheid in een volgend studiejaar, telt het hoogst behaalde resultaat.
- 4.9.12. Een extra herkansing kan niet door een examinerator worden toegekend. De studieadviseur is gemandateerd door de examencommissie een extra herkansing toe te kennen aan een student. De studieadviseur informeert de examencommissie over elke toegekende extra herkansing. In de regel wordt één extra herkansing toegekend wanneer deze het laatste nog niet afgeronde studieonderdeel van het bachelorprogramma betreft, wanneer de student (actief) heeft deelgenomen aan het laatst gehouden tentamen en hertentamen en er anders sprake is van aanzienlijke studievertraging.

Artikel 4.10. Beoordeling van het Bachelor Eindproject

- 4.10.1. De examencommissie stelt de criteria vast voor de beoordeling van Bachelor eindprojecten, de procedure voor de aanwijzing van een eerste en tweede beoordelaar, het beoordelingsformulier en de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de eerste en de tweede beoordelaar. Het Bachelor eindproject wordt door beide examineratoren onafhankelijk beoordeeld volgens door de examencommissie vastgestelde criteria, waarbij de eindbeoordeling in overleg wordt vastgesteld. Het advies van de dagelijkse begeleider wordt hierbij meegenomen. Indien de eerste en tweede beoordelaar niet tot overeenstemming kunnen komen, dan wijst de examencommissie een derde examinerator als derde beoordelaar aan. De derde beoordelaar heeft de beslissende stem.
- 4.10.2. Ten minste één van de beoordelaars is specifiek deskundig op het gebied van het onderwerp, daarnaast is een van beide beoordelaars niet direct betrokken geweest bij de begeleiding van de student.
- 4.10.3. Een examinandus, die parallel twee bachelorstudies volgt, kan verzoeken om goedkeuring om het bachelor eindproject te laten gelden voor beide studies. Het verzoek wordt slechts ingewilligd indien voldaan wordt aan de toelatingsvoorwaarden voor het eindproject van beide studies, het onderwerp logischerwijs geïntegreerd is over beide vakgebieden, dit ter beoordeling van de examencommissie, de omvang minimaal 70% is van de som van de door beide curricula vastgestelde omvang van eindwerken, twee eindverslagen worden geschreven conform de eisen gesteld door beide opleidingen en er een mondelinge eindpresentatie is. Er dient toestemming verkregen te worden van de examencommissies van beide studies waar de examinandus voor is ingeschreven. In de beoordelingscommissie heeft tenminste één examinerator van elke opleiding zitting.

Artikel 4.11. Geldigheidsduur van tentamens

- 4.11.1. De geldigheidsduur van de uitslagen van met goed gevolg afgelegde tentamens en van verkregen vrijstellingen wordt door de examencommissie gecontroleerd. De geldigheids-

duur van de uitslag van een met goed gevolg afgelegd tentamen en verkregen vrijstelling die in de OER is vastgelegd kan alleen worden beperkt indien de getentamineerde of vrijgestelde kennis, inzicht en/of vaardigheden aantoonbaar verouderd zijn. Indien de examinandus een financiële tegemoetkoming ontvangt uit het profileringsfonds in verband met individuele, bijzondere omstandigheden als bedoeld in artikel 7.51 lid 2 van de wet kan de examencommissie de geldigheidsduur in individuele gevallen verlengen voor de duur van de financiële tegemoetkoming.

Artikel 4.12. Inzage en nabespreking

- 4.12.1. Gedurende de in de OER genoemde termijn kan kennis worden genomen van de vragen en opdrachten van het desbetreffende tentamen, alsmede de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden. De vragen en opgaven kunnen éénmaal op een door de examinerator aan te wijzen locatie worden ingezien.
- 4.12.2. Indien tien of meer examinandi tegelijkertijd schriftelijk zijn getentamineerd, dan houdt de examinerator een collectieve nabespreking op een door hem/haar vast te stellen plaats en tijdstip.
- 4.12.3. Het is de examinandus niet toegestaan op welke wijze dan ook tentamenvragen en opgaven of beoordelings sleutels mee te nemen, te kopiëren, te verspreiden of te publiceren tenzij door of namens de examinerator anders is bepaald.
- 4.12.4. Het is de examinandus niet toegestaan op welke wijze dan ook practicumverslagen, meetrapporten, werkstukken, computerprogramma's, applicaties en andere tijdens of in het kader van een praktische oefening vervaardigde proeven van bekwaamheid van zichzelf of van andere studenten te verspreiden of te publiceren, tenzij door of namens de examinerator anders is bepaald.

Artikel 4.13. Vrijstelling van het afleggen van tentamens en van deelname aan praktische oefeningen

- 4.13.1. Een verzoek om vrijstelling van het afleggen van een of meer tentamens dan wel van de verplichting tot deelneming aan een of meer praktische oefeningen als bedoeld in de OER wordt door de examinandus schriftelijk en met redenen omkleed ingediend bij de examencommissie. Een formulier hiervoor is verkrijgbaar bij de studieadviseur.
- 4.13.2. De examencommissie stelt zich via het genoemde formulier op de hoogte van de mening van de desbetreffende examinerator(en) en de redenen van de student alvorens te beslissen over het verzoek.
- 4.13.3. Een gehele of gedeeltelijke vrijstelling heeft tot gevolg dat voor dat vak of het gedeelte daarvan geen cijfer wordt vastgesteld, maar dat het woord 'vrijstelling' (VR) met bijbehorende studiepunten wordt vermeld op de cijferlijst behorende bij de examen-documenten.
- 4.13.4. De examencommissie beslist gemotiveerd binnen twintig werkdagen na de indiening van het verzoek. De examinandus wordt onverwijld van de beslissing in kennis gesteld. Indien de examencommissie overweegt het verzoek niet in te willigen kan de student gehoord worden. Indien de examencommissie niet heeft beslist binnen de genoemde termijn dan wordt het verzoek geacht te zijn ingewilligd.
- 4.13.5. Vakken als onderdeel van een individuele minor (zie artikel 5.2.4) en die een deel uitmaken van een andere bacheloropleiding en behaald zijn tijdens een geldige inschrijving voor LST, worden geregistreerd als 'vrijstelling' binnen het examenprogramma mits voor de andere bacheloropleiding een diploma behaald gaat worden. Indien de examinandus de andere opleiding niet afsluit met een diploma worden de behaalde resultaten als cijfer geregistreerd binnen het examenprogramma.
- 4.13.6. Vakken als onderdeel van een individuele minor (zie artikel 5.2.4.) en die een deel uitmaken van een andere bacheloropleiding en behaald zijn voordat er een geldige inschrijving voor LST was, worden geregistreerd als 'vrijstelling' binnen het

examenprogramma.

- 4.13.7. Het totale aantal studiepunten van de onderdelen waarvoor vrijstelling wordt verleend en van onderdelen die van buiten de opleiding in het examenprogramma van de major (dus exclusief de minor) opgevoerd mogen worden, mag tezamen het aantal van 30 EC niet te boven gaan. Voor onderdelen van de minor kan ten maximale 30 EC aan vrijstellingen worden verleend. Het totaal van deze twee categorieën mag niet de 40 EC te boven gaan.

Artikel 4.14. Bewaartermijnen

- 4.14.1. Tentamenopgaven en antwoordmodellen worden gedurende een termijn van tenminste zeven jaar bewaard. Door examinandi gemaakt werk in het kader van een tentamen, inclusief (practicum-)verslagen, wordt gedurende een termijn van ten minste twee jaar bewaard.
- 4.14.2. Het Bachelor eindproject verslag van een examinandus wordt, inclusief beoordelingsformulier, gedurende een termijn van tenminste zeven jaar bewaard. De TNW-eindprojecten administratie van de TU Delft, is belast met de archivering van de Bachelor eindproject verslagen en bijbehorende formulieren.
- 4.14.3. De uitslagen van afgelegde tentamens en examens alsmede de besluiten van de examencommissie worden deugdelijk geregistreerd. Tot de geregistreerde gegevens hebben uitsluitend diegenen toegang die daarvoor toestemming is verleend door de examencommissie.

Hoofdstuk 5. Examens en getuigschriften

Artikel 5.1. Het afleggen van het examen

- 5.1.1. De examinandus is voor het bachelorexamen geslaagd indien de examencommissie met in achtneming van de verleende vrijstellingen dat alle onderdelen van het bachelorexamen met voldoende resultaat (cijfer 6 of hoger) zijn afgelegd.
- 5.1.2. Overeenkomstig artikel 4.11.2 van de OER kan de examencommissie bepalen dat het examen tevens omvat een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in artikel 4.2.1.

Artikel 5.2. Goedkeuring van examenprogramma's en keuzeonderdelen

- 5.2.1. Een verzoek tot goedkeuring van een examenprogramma als bedoeld in artikel 7.3j van de wet dient schriftelijk en gemotiveerd bij de examencommissie te worden ingediend. De examencommissie beslist binnen dertig werkdagen na ontvangst van het verzoek. Bij het uitblijven van een besluit binnen deze termijn wordt de examencommissie geacht de gevraagde toestemming te hebben verleend.
- 5.2.2. Indien aan deelname aan de minor die wordt georganiseerd door de opleiding bepaalde toelatingseisen zijn verbonden dan staat dat geformuleerd in de OER. In het geval dat de toelatingseisen leiden tot ernstige studievertraging kan hiervan, op verzoek van de student en ondersteund door advies van de studieadviseur van de opleiding, worden afgeweken.
- 5.2.3. Voor het opnemen van een goedgekeurde thematische minor aan een andere Nederlandse universiteit dan de TU Delft, de Universiteit Leiden of de Erasmus Universiteit Rotterdam in het examenprogramma dient de student vooraf toestemming te vragen zoals beschreven in 5.2.4 echter zonder de aanbeveling van de ter zake deskundige docent. Voor taal-gerelateerde minoren wordt slechts toestemming verleend indien de taalcomponent ten maximale 20% (6 EC) omvat en de examinandus geen achtergrond heeft in de betreffende taal. De studieadviseur is gemandateerd om de toestemming te verlenen.
- 5.2.4. Voor het opnemen van een individuele minor (een door de student samengesteld vakkenpakket) aan een Nederlandse of buitenlandse universiteit en voor onderdelen uit het Virtual Exchange programma van de TU Delft of Universiteit Leiden in het bachelorprogramma is toestemming van de examencommissie vereist. Een verzoek voor toestemming moet schriftelijk worden ingediend bij de examencommissie waarbij de verschillende studieonderdelen qua inhoud, niveau en samenhang worden beschreven en een aanbeveling van een ter zake deskundige docent van een universitaire opleiding is gevoegd. Vakken die een deel uitmaken van een andere bacheloropleiding en die behaald zijn tijdens of voordat de examinandus een geldige inschrijving heeft voor LST, mogen opgevoerd worden binnen de individuele minor.
- 5.2.5. De examencommissie beoordeelt verzoeken zoals in 5.2.3 en 5.2.4 worden genoemd, op inhoud, samenhang, overlap met het major programma en, als het vakgebied binnen of naast het vakgebied van de opleiding ligt, ook op niveau.
- 5.2.6. Voor het opnemen van minoren of vakken van hbo-instellingen wordt geen toestemming verleend. Uitgezonderd hiervan zijn individuele minoren gevolgd aan het Conservatorium Den Haag en aan de Academie der Kunsten Den Haag. De studieadviseur is gemandateerd om deze minoren te beoordelen op samenhang en diepgang.
- 5.2.7. Voor het opnemen van extra-curriculaire onderdelen op het diplomasupplement is toestemming vereist van de examencommissie die de vakken beoordeelt op inhoudelijke overlap met het examenprogramma. De vakken dienen afkomstig te zijn van programma's van een Nederlandse of buitenlandse universiteit en afgelegd te zijn tijdens een geldige inschrijving voor LST. De onderwijsadministratie is gemandateerd om de vakken die afkomstig zijn van de TU Delft in de categorie 'additional subjects' op het

diploma-supplement op te voeren. De opleidingscoördinator is gemandateerd om vakken in de categorie 'additional subjects' op het diplomasupplement op te voeren, die worden aangeboden door een andere universitaire instelling dan de TU Delft.

- 5.2.8. Vakken van een voltooid Honours-programma van de Universiteit Leiden worden opgenomen op het diploma-supplement waarbij wordt aangetekend '30 ec = voltooid – certificaat'.

Artikel 5.3. Aanmelding voor het examen

- 5.3.0. Deelname aan het bachelorexamen vindt automatisch plaats door deelname aan een tentamen van de bacheloropleiding, tenzij de examinandus die voortijdig beëindigt. De examencommissie stelt op maandelijkse examenzittingen de examenuitslag vast van die studenten die zich uiterlijk één maand voor de examenzitting hiervoor digitaal hebben aangemeld bij de Student Programme Administration (TU Delft) dan wel zijn voorgedragen door de daartoe gemandateerde administratie van de TU Delft. De examinandus wordt van deze uitslag onverwijld op de hoogte gesteld. De uitreiking van het getuigschrift vindt twee maal per jaar plaats op de data die daarvoor worden aangegeven door de opleiding.
- 5.3.1. Terugtrekking voor een examen is te allen tijde toegestaan.
- 5.3.2. De examencommissie kan in bijzondere gevallen toestaan dat een latere aanmelding niettemin als tijdig wordt aangemerkt.

Artikel 5.4. Getuigschrift en diplomasupplement

- 5.4.1. Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie, nadat het College van Bestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen voor de afgifte is voldaan, een getuigschrift uitgereikt. Op dit getuigschrift worden de gegevens vermeld als omschreven in artikel 7.11, tweede lid, van de wet.
- 5.4.2. Per opleiding wordt één getuigschrift uitgereikt.
- 5.4.3. De datum die op het getuigschrift wordt vermeld, is de datum waarop de student aan de laatste onderwijsverplichting van diens examenprogramma heeft voldaan.
- 5.4.4. Het getuigschrift wordt opgesteld in het Nederlands of het Engels. Het getuigschrift wordt namens de examencommissie ondertekend met een zogenaamde natte handtekening door de voorzitter. Bij ontstentenis of afwezigheid van de voorzitter ondertekent de plaatsvervangend voorzitter of een ander lid van de examencommissie het getuigschrift.
- 5.4.5. Degene die aanspraak heeft op uitreiking van een getuigschrift, kan overeenkomstig door het College van Bestuur vastgestelde regels de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan.
- 5.4.6. De examencommissie voegt aan het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde afsluitend bachelorexamen een diplomasupplement toe. Per getuigschrift wordt één supplement toegevoegd.
- 5.4.7. Het supplement wordt opgesteld in het Engels en voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformaat. Het heeft tot doel inzicht te verschaffen in de aard en de inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. De laatste pagina van het diplomasupplement wordt namens de examencommissie ondertekend door de voorzitter met een digitale handtekening en elke pagina van het supplement wordt digitaal geparafeerd. De onderwijsadministratie is gemandateerd de digitale handtekening en parafen te plaatsen.
- 5.4.8. Ingeval de geëxamineerde voor en tijdens het afleggen van het examen blijkt heeft gegeven van uitzonderlijke bekwaamheid, met inachtneming van het gestelde in artikel 5.5.2-5.5.3, wordt dit op het getuigschrift vermeld met de woorden 'cum laude' of 'summa cum laude'.
- 5.4.9. Degene die één of meer tentamens met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen

getuigschrift als bedoeld in 5.4.1 kan worden uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamen(s) zijn vermeld die door hem of haar met goed gevolg zijn afgelegd. De onderwijsadministratie is gemandateerd om zo'n verklaring af te geven.

Artikel 5.5. Examenjudicium

- 5.5.1. De examencommissie kan aan de uitslag van het examen een eindoordeel verbinden over de verrichtingen van de geëxamineerde. Dit oordeel is gebaseerd op het gemiddelde van de cijfers die zijn behaald voor de tot het examen behorende vakken gewogen naar studielast (woordelijke bepalingen zoals vastgelegd in 4.9.2 worden hierbij niet meegewogen).
- 5.5.2. De examencommissie verleent het predicaat 'cum laude' aan het behaalde examen in overeenstemming met hetgeen daaromtrent in de OER is bepaald.
- 5.5.3. De examencommissie verleent het predicaat 'summa cum laude' aan het behaalde examen in overeenstemming met hetgeen daaromtrent in de OER is bepaald.
- 5.5.4. In bijzondere gevallen kan de examencommissie in het voordeel van de geëxamineerde afwijken van het bepaalde in 5.5.2-5.5.3.

Artikel 5.6. Bewaartermijnen

- 5.6.1. De uitslagen van examens zijn openbaar. De examenregisters waarin de uitslagen van de examens zijn vermeld worden voor altijd bewaard.

Artikel 5.7. Uitsluiting van de opleiding of bepaalde onderdelen daarvan

- 5.7.1. Als een student, in overeenstemming met artikel 7.42a van de wet, door zijn/haar gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van één of meer beroepen waartoe de door hem gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan de Colleges van Bestuur omtrent de weigering dan wel het beëindigen van de inschrijving van de betrokken student voor de opleiding.
- 5.7.2. Indien de student, bedoeld in 5.7.1, is ingeschreven voor een andere opleiding en daarbinnen het onderwijs volgt van een afstudeerrichting die overeenkomt met of, gelet op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening, verwant is aan de opleiding waarvoor de inschrijving met toepassing van artikel 7.42a, eerste lid, van de wet is beëindigd, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan het College van Bestuur of het de student kan worden toegestaan die afstudeerrichting of andere onderdelen van die opleiding te volgen.
- 5.7.3. De examencommissie brengt een advies als bedoeld in 5.7.1 of 5.7.2 uit binnen tien werkdagen nadat daarom door het College van Bestuur is verzocht.

Hoofdstuk 6. Fraude

Artikel 6.1. Fraude

6.1.1. Onder fraude wordt verstaan:

- het gebruik van niet-toegelaten bronnen (raadplegen van smartphones, smartwatches, programmeerbare rekenmachines, andere apparatuur of programmatuur zoals AI-software) tijdens het afleggen van het tentamen;
- het gebruik van spiekbriefjes of het aanbrengen van aantekeningen in boek(en) bij open-boek-tentamen;
- het afkijken bij andere studenten of, binnen of buiten de tentamenruimte, het uitwisselen van informatie of materialen, of via programmatuur zoals AI-software;
- het tentamen laten afleggen door iemand anders of het zich tijdens het tentamen uitgeven voor iemand anders;
- het tonen van een vals bewijs van inschrijving;
- het zich voor de datum of het tijdstip waarop het tentamen zal plaatsvinden, in het bezit stellen van de opgaven van het desbetreffende tentamen;
- het aanpassen van het ingeleverde tentamen bij inzage;
- het vervalsen of verzinnen van fictieve onderzoeksdata, grafieken, literatuur en literatuurverwijzingen;
- plagiëren, zijnde het gebruik van bronnen, woordelijk of gedachtegoed, of delen daarvan zonder vermelding van de herkomst;
- ander gedrag dat de examencommissie op grond van de binnen de faculteit c.q. opleiding vastgestelde en gecommuniceerde regels als fraude aanmerkt.

6.1.2. Wanneer sprake is van een vermoeden van fraude door een student, wordt deze zaak behandeld door de examencommissie van de opleiding waarvoor de student is ingeschreven. Als een examencommissie een melding over een vermoeden van fraude ontvangt over een student die voor een andere opleiding is ingeschreven, stuurt zij deze melding onverwijld door naar de examencommissie van die andere opleiding.

Artikel 6.2. Door de examiner te nemen stappen bij onregelmatigheid of fraude

- 6.2.1. In geval van constatering of van een ernstig vermoeden van een onregelmatigheid of fraude tijdens het tentamen deelt de examiner of surveillant dit onmiddellijk mee aan de examinandus. De student kan het tentamen afmaken. De examiner of de surveillant kan de examinandus verzoeken eventuele bewijsstukken ter beschikking te stellen. Een weigering hiertoe wordt aangetekend. De examiner en de student vullen na afloop van het tentamen het formulier proces-verbaal in. Het ingevulde proces-verbaal, inclusief eventuele bewijsstukken, wordt door de examiner onverwijld aan de examencommissie ter kennis gebracht.
- 6.2.2. Een student is verplicht voorwerpen die hij/zij bij zich heeft en die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van een onregelmatigheid of fraude, op verzoek van de examiner ten behoeve van die beoordeling aan de examiner af te staan. De ingenomen voorwerpen worden binnen een redelijke termijn na afloop van het tentamen aan de student teruggegeven.
- 6.2.3. De examiner stelt aan de examencommissie de voorwerpen ter beschikking die deze heeft ingenomen. In plaats daarvan kan ook een foto van de ingenomen voorwerpen aan de examencommissie ter beschikking worden gesteld (bijv. in geval van aantekeningen in een boek, of niet toegestane hulpmiddelen).
- 6.2.4. De surveillant die een onregelmatigheid, fraude of verstoring van de orde tijdens het tentamen constateert, meldt dit terstond bij de examiner.
- 6.2.5. Op het proces-verbaal wordt de naam van de student, studentnummer, de gelegenheid, de datum en de aard van de onregelmatigheid beschreven. Bij voorkeur tekent de

student voor 'gezien' bij de beschrijving van de onregelmatigheid.

- 6.2.6. Wanneer anders dan tijdens het afleggen van een tentamen fraude van een student wordt geconstateerd of vermoed, wordt dit zo spoedig mogelijk door de examinator schriftelijk en eventueel voorzien van bewijsstukken, bij de examencommissie gemeld.

Artikel 6.3. Door de examencommissie te treffen sancties bij onregelmatigheden of fraude

- 6.3.1. De examencommissie stelt de examinandus in de gelegenheid schriftelijk commentaar bij te voegen aan het opgemaakte proces-verbaal.
- 6.3.2. In geval van constatering of van een ernstig vermoeden van onregelmatigheden of fraude bij een tentamen neemt de examencommissie pas een besluit als in 6.3.3 genoemd, nadat zij de examinandus, de examinator, eventueel de surveillant en anderen in de gelegenheid heeft gesteld te worden gehoord. Het horen kan achterwege blijven als de examencommissie heeft vastgesteld dat er geen sprake is van fraude.
- 6.3.3. De examencommissie besluit op basis van het proces-verbaal en het gehoorde of een sanctie aan de orde is en, zo ja, welke de passende sanctie is. De beoordeling van het tentamen als bedoeld in 6.2.1, volgt pas na een besluit van de examencommissie, waarin deze het tentamen vrijgeeft voor beoordeling.
- 6.3.4. De sancties die de examencommissie kan, afhankelijk van de ernst van de fraude, opleggen:
- berisping;
 - de beslissing dat voor de student geen uitslag van het betreffende tentamen of de praktische oefening wordt vastgesteld; In het geval de uitslag is bekendgemaakt of geregistreerd alvorens de fraude is vastgesteld, neemt de examencommissie de beslissing dat de betreffende uitslag wordt ingetrokken en ongeldig is.
 - uitsluiting van het betreffende tentamen of de praktische oefening ten aanzien waarvan de onregelmatigheid of fraude is geconstateerd voor de duur van ten hoogste één jaar;
 - uitsluiting van een of meer andere tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar;
 - een combinatie van bovenstaande maatregelen.
- Bij het bepalen van de ernst van de fraude wordt in ieder geval, maar niet uitsluitend, in aanmerking genomen: eventuele herhaling van fraude.
- 6.3.5. Tentamens die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of instelling van hoger onderwijs met goed gevolg zijn afgelegd, waaronder mede begrepen praktische oefeningen, werkstukken, verslagen, scripties, kunnen op generlei wijze deel uitmaken van het examen van de opleiding.
- 6.3.6. In geval van zeer ernstige fraude of recidive kan de examencommissie het College van Bestuur voorstellen de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief te beëindigen gelet op artikel 7.42, derde lid van de wet.
- 6.3.7. De examinandus wordt schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte gesteld van de getroffen sanctie.
- 6.3.8. De examinandus kan de examencommissie schriftelijk verzoeken de getroffen sanctie ongedaan te maken. Bij dit verzoek voegt hij een afschrift van het verslag, bedoeld in 6.3.7 en desgewenst zijn schriftelijk commentaar daarop.
- 6.3.9. Voordat de examencommissie een beslissing neemt op een verzoek, als bedoeld in artikel 6.3.8, stelt zij de examinandus en de examinator in de gelegenheid te worden gehoord.

Artikel 6.4. Te treffen maatregelen naar aanleiding van plagiaat

- 6.4.1. Indien de examinator plagiaat constateert in een (practicum/project)verslag, (eind)werkstuk, scriptie of onderzoeksopdracht deelt de examinator dat zo spoedig

- mogelijk schriftelijk mee aan de voorzitter van de examencommissie.
- 6.4.2. De examinerator stelt het desbetreffende (practicum)verslag, (eind)werkstuk, scriptie of onderzoeksopdracht tezamen met aanvullende bewijsstukken zoals een plagiaatevaluatie rapport, ter beschikking van de examencommissie.
- 6.4.3. In geval van verdenking van plagiaat neemt de examencommissie pas een besluit als bedoeld in 6.4.4 nadat zij de examinerator, de student, eventueel de begeleider en anderen in de gelegenheid heeft gesteld te worden gehoord.
- 6.4.4. Als ordemaatregel kan de examencommissie besluiten:
- een officiële waarschuwing te geven en op te nemen in het studentdossier;
 - het ongeldig verklaren van het (practicum/project)verslag, (eind)werkstuk of onderzoeksopdracht;
 - van de betrokken student gedurende ten hoogste één jaar geen (practicum/project)verslag, (eind)werkstuk of onderzoeksopdracht accepteren, met inbegrip van werkstukken enz. die met goed gevolg aan een andere faculteit of andere instelling van hoger onderwijs zijn afgerond, en de betrokkene uit te sluiten van deelneming aan de voorbereiding of uitvoering van dergelijke (practicum/project)verslagen, (eind)werkstukken of onderzoeksopdrachten;
 - en/of het uitsluiten van het deelnemen aan één of meer tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar. Tentamens die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of een andere instelling van hoger onderwijs met goed gevolg zijn afgelegd kunnen op generlei wijze deel uitmaken van het examen van de opleiding.
- 6.4.5. In geval van zeer ernstige plagiaat of bij herhaalde plagiaat kan de examencommissie het College van Bestuur voorstellen de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief te beëindigen gelet op artikel 7.42, derde lid van de wet.
- 6.4.6. bij de vaststelling van een sanctie kan de omstandigheid van eerder door de student gepleegde fraude of plagiaat mede in aanmerking worden genomen.

Artikel 6.5. Aanleveren gegevens

- 6.5.1. Indien een student goedgekeurde onderdelen buiten de eigen opleiding heeft afgelegd dient de student relevante informatie over de voortgang van het onderdeel en de beoordeling daarvan door de bevoegde instantie, waaronder begrepen een beslissing omtrent fraude, aan de examencommissie te verstrekken. De examencommissie is bevoegd genoemde informatie te vragen aan en te verkrijgen van de bevoegde instantie.

Artikel 6.6. Onregelmatigheden

- 6.6.1. De examencommissie kan in geval van verstreckende onregelmatigheden of fraude (of gegronde vermoedens daartoe) voorafgaand aan dan wel tijdens een deeltentamen of tentamen, zonder dat vastgesteld kan worden welke individuele studenten het betreft, het desbetreffende (deel)tentamen voor allen ongeldig verklaren. Het tentamen moet in een dergelijk geval opnieuw worden afgenomen. De examencommissie stelt dan op de kortst mogelijke termijn een nieuwe tentamendatum vast. Onder onregelmatigheden kan in dit verband tevens worden verstaan een technisch gebrek, onder meer in geval van digitale toetsing, op grond waarvan de examencommissie het tentamen voor allen ongeldig kan verklaren.

Hoofdstuk 7. Het bindend studieadvies (BSA)

Artikel 7.1. Dossievorming bindend studieadvies

- 7.1.1. De studieadviseur houdt, daartoe gemandateerd door de examencommissie, van iedere student die bij de opleiding is ingeschreven een digitaal dossier bij.
- 7.1.2. In het dossier wordt een aanduiding van de persoonlijke omstandigheden van de student als bedoeld in artikel 7.8b, derde lid, van de wet opgenomen, alsmede indien van toepassing het aan de persoonlijke omstandigheden aangepaste studieplan dat de opleiding met de student heeft vastgelegd.
- 7.1.3. Elke student heeft het recht zijn/haar dossier, bedoeld onder 7.1.1., in te zien en daaraan desgewenst diens bezwaren tegen de inhoud van hetgeen daarin is opgenomen, toe te voegen.

Artikel 7.2. Het bindend studieadvies

- 7.2.1. De examencommissie treedt op als BSA-commissie en brengt het advies uit namens het bestuur van de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen (Universiteit Leiden) en namens de decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen (TU Delft) met inachtneming van hetgeen daaromtrent is bepaald in de Wijze van uitvoering Bindend Studieadvies TU Delft.

Artikel 7.3. 1^e jaar Herinschrijvers

- 7.3.1. Wanneer een student die zich tijdens een eerste inschrijving voor de opleiding lopende het studiejaar maar vóór 1 februari uitgeschreven is van de opleiding, dan wordt de student vrijgesteld van het BSA. Wanneer de student zich een volgend academisch jaar voor dezelfde opleiding herinschrijft, wordt hij beschouwd als eerstejaars student en valt dus onder de bepalingen die gelden voor het BSA.
- 7.3.2. De door de 1^e jaar herinschrijver eerder behaalde studieresultaten komen te vervallen. Wel kunnen hiervoor vrijstellingen worden aangevraagd bij de examencommissie. De vrijstellingen worden echter niet meegeteld voor de BSA-norm en het totaal aantal studiepunten van de onderdelen waarvoor vrijstelling wordt verleend mag het aantal van 15 EC niet te boven gaan.
- 7.3.3. Vrijstellingen worden niet verleend voor een afzonderlijk deel van een studieonderdeel wanneer er geen studiepunten aan dat deel zijn verbonden.
- 7.3.4. Vrijstellingen worden niet verleend indien de 1^e jaar herinschrijver aan het tentamen van het betreffende studieonderdeel in het lopende academische jaar opnieuw heeft meegedaan.

Artikel 7.4. Het besluit studievoortgang internationale studenten (MoMi)

- 7.4.0. De examencommissie brengt het besluit studievoortgang namens het college van bestuur uit met inachtneming van hetgeen daaromtrent is bepaald in de Regeling studievoortgang internationale studenten (MoMi) 2024 Universiteit Leiden.

Hoofdstuk 8. Klachten, bezwaren en beroepen

Artikel 8.1. Indiening

- 8.1.1. Een student dient een klacht, een bezwaar of een (administratief) beroep als bedoeld in artikel 7.61, eerste lid, van de wet, in vanwege een genomen beslissing van de examencommissie of van een of meer van de door haar aangewezen examinatoren in bij het College van Beroep voor de examens.
- 8.1.2. De termijn voor het schriftelijk indienen van een (administratief) beroep of een bezwaar als bedoeld in 8.1.1 bedraagt zes weken na het schriftelijk bekend worden van het besluit waartegen het administratief beroep zich richt. De examencommissie vermeldt deze beroepsmogelijkheid bij haar beslissing.
- 8.1.3. Indien een student een verzoek of klacht bij de examencommissie indient, waarbij een examiner is betrokken die lid is van de examencommissie, neemt dit lid van de examencommissie geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht en verlaat daartoe tijdelijk de vergadering.

Artikel 8.2. Behandeling van klachten en bezwaren

- 8.2.1. Klachten en bezwaren worden behandeld conform de bestaande procedures zoals opgenomen in de Regeling ombudsfunctionaris, de Regeling overige klachten en de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 8.3. Behandeling van beroepen

- 8.3.1. (Administratieve) beroepen worden behandeld conform de bestaande procedures. Deze zijn opgenomen in het Reglement van orde van het College van beroep voor de examens en het Studentenstatuut.

Hoofdstuk 9. Jaarlijkse verslaglegging

- 9.1.1. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden. De examencommissie verstrekt het verslag aan het instellingsbestuur.
- 9.1.2. Het verslag omvat in elk geval de voornaamste besluiten van de examencommissie alsmede een beschrijving van de wijze waarop de examencommissie haar taak ten aanzien van de kwaliteitsborging van tentamens als bedoeld in artikel 4.2 heeft vervuld.

Hoofdstuk 10. Slotbepalingen

Artikel 10.1. Bijzondere omstandigheden

- 10.1.1. In gevallen waarin deze regels en richtlijnen niet voorzien beslist de examencommissie.
- 10.1.2. Indien in bijzondere gevallen onverkorte toepassing van hetgeen in deze regels en richtlijnen is bepaald tot evidente onbillijkheid leidt, is de examencommissie bevoegd anders te besluiten.
- 10.1.3. De examencommissie respectievelijk examinator neemt bij beslissingen tot richtlijn de volgende maatstaven, en weegt bij strijdigheid het belang van de ene maatstaf tegen de andere af:
- a. het behoud van kwaliteits- en selectie-eisen van een examen of (deel)tentamen;
 - b. doelmatigheidseisen, onder meer tot uitdrukking komend in een streven om:
 - studievertraging voor studenten die goede voortgang met de studie maken, te beperken;
 - de student te bewegen de studie in de opleiding af te breken met zo min mogelijk tijdsverlies wanneer het voltooiën van de opleiding binnen een redelijke inschrijvingsduur onwaarschijnlijk is geworden;
 - onnodig tijdverlies voor studenten bij de voorbereiding van een examen of tentamen zoveel mogelijk te voorkomen;
 - c. bescherming van de student tegen zichzelf indien die een te grote studielast op zich wil nemen;
 - d. mildheid ten opzichte van de student die door omstandigheden buitendiensschuld in de voortgang van de studie vertraging ondervindt of heeft ondervonden.

Artikel 10.2. Wijzigingen

- 10.2.1. Bij wijzigingen in deze regels en richtlijnen die betrekking hebben op het lopende studiejaar, dan wel gewichtige gevolgen hebben voor degenen die daarvoor al voor de opleiding waren ingeschreven, wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de belangen van de betrokken studenten worden geschaad.

Artikel 10.3. Inwerkingtreding

- 10.3.1. Deze regels en richtlijnen treden in werking op 4 september 2023 en zullen worden geplaatst op de facultaire websites.